

Maria STAN

Organizată în scopul instrucției tinerei generații, Academia Mihăileană din Iași a pregătit numeroase cadre necesare dezvoltării societății moldovene aflată în plină etapă de trecere la relațiile capitaliste.

În materialul de față ne propunem să prezentăm trei din obiectele legate de înființarea Academiei Mihăilene, și anume: Sigiliul din anul 1834, Medalia Academiei Mihăilene, bătută în anul 1838 și Hrisovul dat de Mihail Sturza la 8 noiembrie 1840.

În ceea ce privește clădirea care avea să o adăpostească, încă în capitolul IX al Regulamentului Organic al Moldovei se prevedea construirea unui local în curtea mănăstirii Golia¹.

Deoarece lucrarea necesita „grele cheltuieli”, prin anaforaua nr. 53 din 6 mai 1835², semnată de C. Mavrocordat vornic, Canta vistier, G. Asachi referendar și Veniamin Mitropolitul Moldovei și Sucevei către domnitorul Mihail Sturza se propunea ca local pentru Academie „...casele răposatului spătar Petru Cazimir, care de clironomie s-au scos la meza...”.

În cuprinsul acestei anaforale se expun cele două motive pentru care casa respectivă este propusă a adăposti Academia Mihăileană.

I. „Casele sunt în mijlocul politiei, bine zidite, acoperite cu fier, fără a cere mare reparație, fiind pe lângă biserica Tapalarilor, care se poate olări a fi biserica Academiei”.

Iar al doilea motiv era acela că i se pot alătura proprietățile răposatului Voinescu³. „...aflătoare peste uliță, și care se pot lega cu casele răposatului Cazimir prin galerie zidită”.

Domnul aprobă cumpărarea acestor case, care erau amanetate chiar de el pentru suma de 6 350 galbeni, banii fiind plătiți la 15 mai 1835 lui Grigorie Plithos, „omul lui Vodă”⁴.

În anaforaua din 14 iunie 1835 i se supune domnului Mihail Sturza, Regulamentul Scolastic după care va funcționa Academia, care în încheiere

cuprinde propunerea ca noua instituție „...să poarte numele de Academia Mihăileană, spre vecinica aducere aminte a luminatului ei urdilor, alți între fiii patriei, cîl și între străini”⁵.

La 16 iunie 1835, printr-o adresă a Direcțiunii învățăturilor publice semnată de Gh. Asachi, profesorii și dregătorii sînt invitați să se adune „în ziua de duminică în cuprinsul Academiei Mihăilene, dimineața la 6 ½ ceasuri în vederea deschiderii acesteia”⁶.

De asemenea, în ziarul „Albina românească” nr. 48 din 20 iunie și nr. 49 din 23 iunie se consemna că inaugurarea Academiei Mihăilene s-a făcut cu „...toată solemnitatea și cuviința potrivită unui asemenea remarcabil și folositor așezămînt”⁷.

Se mai relatea faptul că pe dinăuntru și pe dinafară clădirea era împodobită cu ghirlande din frunze de stejar și flori și cu inscripții, iar pe la porți și uși erau postate gărzi de onoare.

În cuvîntul rostit de Mihail Sturza se sublinia că aceasta este „...o sistemă de învățătură publică înlesnitoare, potrivită cu gradul luminatei Europe și cu trebuința acestei țări”⁸.

La 8 noiembrie 1840 a fost trimis de către domnitorul Mihail Sturza actul de înființare, prezentat în Muzeul de istorie al R.S. România sub numele de „Hrisovul de înființare a Academiei Mihăilene”⁹.

În expunerea de motive a Hrisovului se menționează că la baza înființării acestei școli superioare

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem, op. cit., vol. I, Buc.; 1892, p. 286.

⁸ Ibidem, op. cit., pag. 287, vezi și N. Iorga, *Istoria învățămîntului Românesc*, Buc., 1928, p. 213.

⁹ Arh. Stat. Buc., Ms. 1288 în Muzeul de istorie al R.S. România sub nr. 17417 Documentul difolio pe pergament de format mare (29 × 42 cm), avînd în protocol titlatura domnului. Documentul este împodobit pe margine cu un chenar cu motive geometrice în auriu și negru.

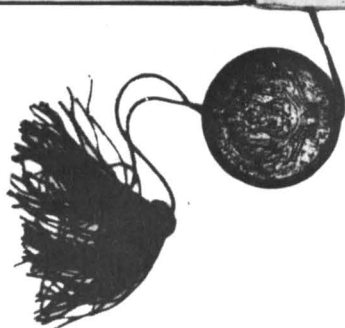
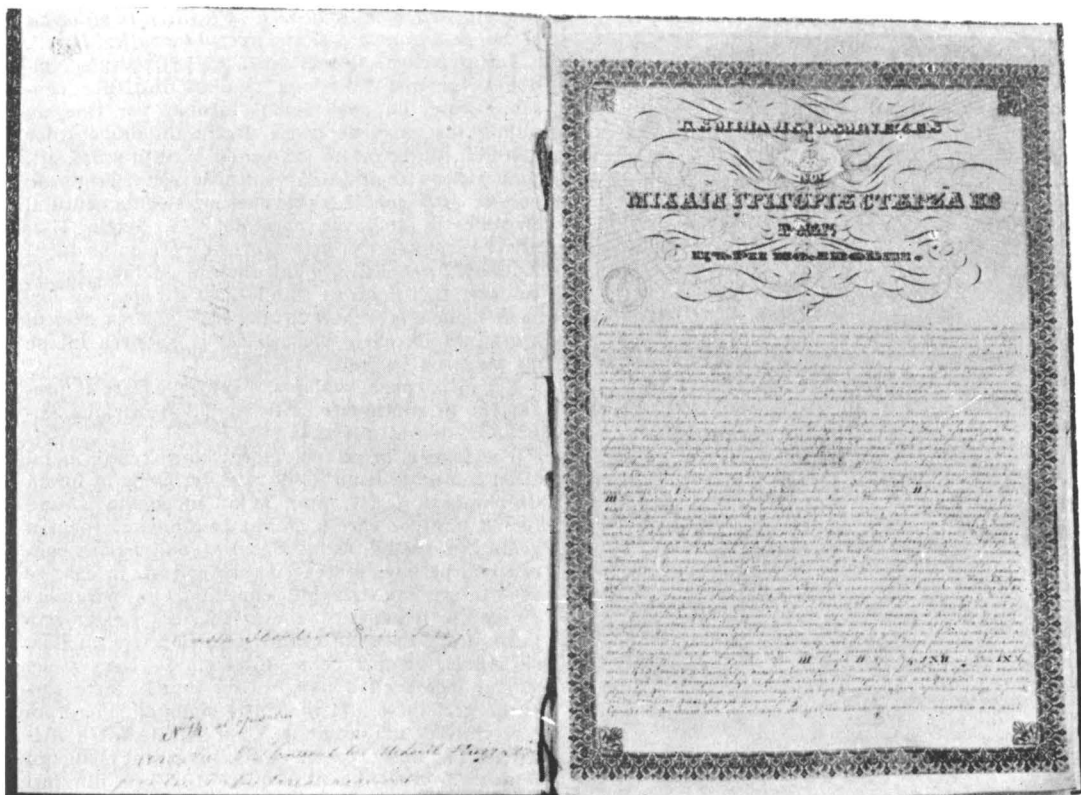
Pergamentul este legat într-o copertă cartonată îmbrăcată în catifea vișinie avînd pe margine un chenar în auriu, iar în cele patru colțuri ale copertei colțare formate din motive florale în auriu, iar în centrul copertei în auriu, albastru și roșu blazonul familiei Sturza. Un snur din mătase roșie și albastră leagă pergamentul de copertă, avînd la un capăt un ciucure, iar la celălalt sigiliul domnitorului Mihail Sturza în ceră roșie într-o capsulă metalică, vezi și I. C. Filitti, *Domniile regulamentare 1834–1838*, Buc. 1915, p. 601.

¹ V. A. Urechia, *Istoria Școalelor*, 1800–1864, vol. I, Buc. 1892, p. 286, și vol. IV, Buc., 1901, p. 425–426.

² Ibidem.

³ Casele Voinescu au adăpostit pînă în anul 1835 Hotel Petersburg, un han și un birt.

⁴ V. A. Urechia, op. cit.

Hrisovul dat de M. Sturza pentru înființarea Academiei Mihăilene, 8 noiembrie 1840.

este dorința de a „...pregăti viitorimea shoalelor în patrie”, pe care el o înțelegea, „...introducînd în ele limba națională ca un organ mai lesnicios a răsîndirii cunoștințelor elementare și pozitive, aplicînd acestea către Industrie, Arte și Meșteșuguri”.

Un alt motiv care a determinat pe domn să înființeze această Academie a fost și acela că mulți elevi, după absolvirea Școlii Vasilene, din lipsă de mijloace materiale, nu puteau merge în străinătate pentru a urma cursurile superioare.

Pentru buna funcționare a Academiei și temeinica pregătire a celor ce o urmau, instituția a fost înzestrată cu „...cabinet cu instrumente matematice,

fizice, himice, agronomice și cu o publică bibliotecă”.

În cuprinsul Hrisovului se face o analiză amănunțită a componenței învățămîntului în Moldova la acea dată arătîndu-se că el se compune din: „I. Sholi începătoare în capitală și pe la ținuturi; II. Din colegia din Eși; III. Din Academie cu trei facultăți: Filozofie, Legi și Teologie ce este orînduită a se învăța la Seminarea Veniamină”.

Referindu-se la școlile în care se predau cunoștințele practice și „care vor deschide tinerimei o carieră folositoare” se arată că s-au înființat a) Shoala Ingineriei civile, b) Shoala de Zugrăvitură, c) Shoala pentru învățătura fetelor în cunoștința elementară și în lucru de mîină, d) Institutul de Arte și

Meșleșuguri, îngrijindu-se a se înființa în viitorime și acel de Agronomie, ce este izvorul înăvuirii țării".

De asemenea, se mai arată că în capitala Moldovei vor mai funcționa și două institute deosebite care, cu cheltuielile statului, vor ține un număr însemnat de tineri dintre fiii dregătorilor statului, dintre orfani sau cei cu părinții scăpați.

În Hrisov se arată că veniturile vor fi asigurate acestor școli conform prevederilor Regulamentului Organic al Moldovei, capitolul III, Secția II-a, art. 74, și cap. IX, art. 425 prin care se arată că Epitropia va păstra și întrebuința cu folos aceste venituri îngrijindu-se totodată și de sporirea lor.

În încheiere, Mihail Sturza cere păzirea acestui așezămint de către urmașii săi și sporirea lui pe cât va fi cu putință.

Un alt exponat valoros, inedit, pe care îl prezentăm în continuare, este sigiliul Academiei Mihailene, datînd din anul 1834¹⁰.

Pecete din bronz cu suport din același metal și cu mîner de lemn (189 mm) terminat în formă de ciupercă (d. 47 mm), avînd un sigiliu rotund (d. 33 mm) pe care e gravat în adîncime (pentru ceară), pe centru, în interiorul a două cercuri concentrice perlate, o stea cu șase colțuri, în care se află înscris un triunghi conținînd un porumbel cu aripile deschise și zborul în sus. Steaua este înconjurată de două ramuri semicirculare cu flori și boboci, ramuri ce se întretaie la baza stelei și sînt legate cu o panglică cu fundă. Între cercurile perlate se află inscripția sigiliului, în caractere chirilice majuscule de tipar: **АКАДЕМІЯ МІХАЙЛЕНЕ**, 1834. Pecetea cu sigiliul gravat mediu reprezintă emblema Academiei Mihailene din Iași și constituie foarte probabil primul însemn oficial al acestei instituții la începutul activității ei.

Medalia Academiei Mihailene, din anul 1838¹¹, executată din aramă, avînd diametrul 40 mm, poartă pe avers gravat în cinci rînduri cu litere chirilice de tranziție **Академіи Міхайлене** aniverсаріу inarурі cu o stea la început și la sfîrșit.

Pe revers, două crengi de laur încadrează un text gravat în patru rînduri cu litere chirilice de tranziție: **СЕРБАТЪ** în iulie 1838.

Este o medalie rară și se presupune că a fost distribuită în anul 1838, cu ocazia comemorării inaugurării Academiei Mihailene.

Cele trei exponate analizate se referă cu precădere la perioada de început a Academiei Mihailene instituție de înalt prestigiu științific și cultural.

Din nefericire, clădirea ce a adăpostit-o cu aproape un veac și jumătate în urmă nu mai există. Au rămas posterității roadele unui învățămînt temeinic organizat pe care îl anunțăm simbolic în sălile celui mai mare muzeu românesc de istorie prin însuși actele lui de început.

¹⁰ Sigiliul Academiei Mihailene (Muzeul de istorie al Municipiului București, Inv. 84111), la Muzeul de istorie al R.S. România, sub nr. 4914.

¹¹ Medalia Academiei Mihailene (Biblioteca Centrală de Stat Inv. 55), la Muzeul de istorie al R.S. România, sub nr. 21809. Vezi și Medaliile în ordine pe an în "Buletinul Societății Numismatice Române" cuprinzînd catalogul medalilor române cunoscute de la anul 1600 pînă la 1906, anul IV, Buc., 1909, p. 10 și Gh. Buzdugan, *Medalii și plachete românești. Memoria metalului*, Ed. Științifică, Buc, 1971, p. 45, 234.